

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»

Качинська Н. Ф., ст. викл. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. У роботі досліджено особливості дистанційного навчання дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» у закладах вищої освіти. Проаналізовано ключові переваги та недоліки онлайн-формату викладання в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану та цифровізації освіти. Визначено основні фактори ефективності дистанційного навчання та обґрунтовано необхідність поєднання традиційних і дистанційних підходів у викладанні безпекових дисциплін.

Ключові слова: дистанційне навчання, безпека життєдіяльності, цивільний захист, вища освіта, цифровізація, освітній процес.

Abstract. The paper examines the features of distance learning in the discipline “Life Safety and Civil Defense” in higher education institutions. The key advantages and disadvantages of the online learning format under modern challenges, including martial law and digitalization of education, are analyzed. The main factors influencing the effectiveness of distance learning are identified, and the necessity of combining traditional and distance approaches in teaching safety-related disciplines is substantiated.

Keywords: distance learning, life safety, civil protection, higher education, digitalization, educational process.

Вступ. Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій та переходом до змішаних і дистанційних форм навчання. Пандемія COVID-19, а потім початок повномасштабної війни актуалізували розвиток та повсякденне використання технологій дистанційного навчання. Особливої актуальності це питання набуло в умовах воєнного стану в Україні, коли забезпечення безперервності освітнього процесу стало одним із ключових завдань держави.

Дисципліна «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» відіграє важливу роль у формуванні у здобувачів освіти навичок безпечної поведінки, реагування на надзвичайні ситуації та розуміння принципів захисту населення. Саме тому питання ефективності її викладання в дистанційному форматі потребує особливої уваги.

Аналіз стану питання. Дистанційне навчання стало невід’ємною складовою освітнього процесу в усьому світі. Його розвиток обумовлений як технологічним прогресом, так і необхідністю адаптації освіти до кризових умов. Водночас, для дисциплін безпекового спрямування існує низка специфічних вимог, пов’язаних із необхідністю практичної підготовки.

Наразі університети України широко використовують дистанційні технології, варіюючи їх від окремих онлайн-занять до комплексних освітніх

програм у цифровому середовищі. Реалізуючи такі підходи, вони самостійно обирають інструменти навчання, модернізують методику викладання та впроваджують нові способи оцінювання результатів. Разом із тим залишається відкритим питання ефективного подолання викликів і ризиків, що супроводжують розвиток дистанційної освіти [1].

Науковці відзначають, що дистанційне навчання забезпечує доступність освіти, проте водночас може знижувати рівень засвоєння практичних навичок. У контексті викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» це питання є особливо критичним, оскільки значна частина компетентностей майбутнього фахівця формується саме через практичну діяльність.

Мета роботи. Метою роботи є аналіз переваг і недоліків дистанційного навчання дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» та визначення шляхів підвищення його ефективності.

Методики, матеріали і результати досліджень. У процесі дослідження було проаналізовано сучасні підходи до дистанційного навчання, а також визначено основні переваги та недоліки цього формату.

Переваги дистанційного навчання:

Доступність освіти

Дистанційний формат дозволяє забезпечити безперервність навчання незалежно від місця перебування здобувачів освіти, що є особливо важливим в умовах воєнного стану та вимушеної міграції населення.

Гнучкість навчального процесу

Студенти мають можливість самостійно планувати свій час, що сприяє підвищенню рівня самостійності та відповідальності.

Використання сучасних технологій

Застосування мультимедійних матеріалів, відеолекцій, симуляцій та інтерактивних платформ дозволяє підвищити зацікавленість студентів і зробити навчання більш наочним. Потужні можливості надає система Moodle на платформі Сікорський, яка дає змогу здобувачам освіти ефективно працювати навіть за умов блекаутів та численних повітряних тривог, оскільки дозволяє опановувати матеріал та виконувати завдання у зручний час [2].

Безпековий фактор

В умовах загроз життю та здоров'ю (воєнні дії, надзвичайні ситуації) дистанційне навчання дозволяє мінімізувати ризики для учасників освітнього процесу.

Недоліки дистанційного навчання:

1. Обмежені можливості практичної підготовки

Дисципліна «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» передбачає відпрацювання практичних навичок (евакуація, надання першої допомоги, дії в НС), які складно повноцінно реалізувати онлайн.

2. Зниження рівня контролю дотримання академічної доброчесності

В умовах дистанційного навчання складніше забезпечити академічну доброчесність. Відсутність безпосереднього аудиторного нагляду часом створює

сприятливі умови для використання студентами сторонніх джерел, несанкціонованої допомоги або автоматизованих засобів виконання завдань. Крім того, складно ідентифікувати особу, яка фактично виконує тестування чи письмову роботу, що підвищує ризик підміни результатів. Використання онлайн-тестів часто обмежується перевіркою репродуктивних знань, що також спрощує можливості для недобросовісної поведінки. Хоча сучасні платформи пропонують інструменти перевірки на плагіат, виявити тексти, написані засобами ШІ, на сьогоднішній день, практично не можливо.

3. Технічні проблеми

Нестабільний інтернет, відсутність необхідного обладнання або електропостачання можуть негативно впливати на якість навчання.

4. Зниження рівня мотивації

Відсутність безпосереднього контакту з викладачем та студентським колективом може призводити до зниження зацікавленості у навчанні [3].

Шляхи підвищення ефективності дистанційного навчання:

- впровадження змішаного формату навчання;
- використання віртуальних симуляторів та кейс-методів;
- організація періодичних очних практичних занять (за наявності безпекових можливостей!);
- підвищення рівня цифрової компетентності викладачів і студентів;
- застосування сучасних систем контролю знань.

Висновки. Дистанційне навчання дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» є необхідним і доцільним у сучасних умовах, проте має як суттєві переваги, так і певні обмеження. Його ефективність значною мірою залежить від правильного поєднання з традиційними формами навчання.

Оптимальним підходом є використання змішаного формату, який дозволяє поєднати доступність дистанційної освіти з практичною спрямованістю очного навчання.

Література

1. Шарова Т., Шаров С. Дистанційне навчання в Україні: ризики та шляхи їх вирішення. *Молодь і ринок*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.299893>.

2. Klisowska I., Seń M., Grabowska B. Advantages and disadvantages of distance learning. *E-methodology*. 2020. № 7. P. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.15503/emet2020.27.32>.

3. Качинська, Н. Ф. Вдосконалення процесу дистанційного виконання і перевірки практичних робіт за допомогою можливостей платформи Moodle / Качинська Н. Ф., Полукаров О. І., Полукаров Ю. О. // Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки: збірник матеріалів XXXI Всеукраїнської науково-методичної конференції (з участю студентів), м. Київ, 13 листопада 2024 р. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – С. 77-80. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/70916>.